Valtiovarainministeriö Neuvostoraportti EU/8/2023-VM-132

Kekäläinen Antti 18.9.2023

Epävirallinen valtiovarainministereiden (ECOFIN) ja keskuspankkien pääjohtajien kokous 15.-16.9.2023 sekä Euroryhmän kokous 1.9.2023, Santiago de Compostela

Kokous

Epävirallinen valtiovarainministerien (ECOFIN) ja keskuspankkien pääjohtajien kokous 15.-16.9.2023

Euroopan Unionin ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden valtiovarainministerien, kansainvälisten rahoituslaitosten sekä EU-maiden keskuspankkien pääjohtajien ensimmäisessä yhteisessä työistunnossa keskusteltiin Global Gateway -investointiohjelman toimeenpanosta. Tämä keskustelu jatkoi heinäkuussa huippukokouksessa Brysselissä aloitettua työtä. Toisessa yhteisessä työistunnossa aiheena oli maailmanlaajuisten rahoitusturvaverkkojen tilanne.

Lauantain ensimmäisessä työistunnossa käytiin keskustelu keskuspankkien pääjohtajien kanssa finanssi- ja rahapolitiikan välisestä vuorovaikutuksesta. Keskusteluissa sivuttiin myös käynnissä oleva EU:n finanssipoliittisten sääntöjen uudistamista. Toisessa työistunnossa kuultiin alustus liittyen taloudelliseen turvallisuuteen ja strategiseen autonomiaan. Alustavasti tähän asiakohtaan suunnitellut ministerien pienryhmäkeskustelut jouduttiin perumaan ajanpuutteen takia.

Työistunto I (15.9.): Global gateway -investointiohjelma

EU:n valtiovarainministerien ja keskuspankkiirien sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen maiden valtiovarainministerien ensimmäisen työistunnon aiheena oli Global Gatewayn investointiohjelma. Asiasta alustivat Latinalaisen Amerikan kehityspankin (CAF) pääjohtaja Sergio Diaz-Granados, komission varapuheenjohtaja Valdis Dombrovskis ja Latinalaisen Amerikan kehityspankkiryhmän (IDB) pääjohtaja Ilan Goldfajn. Puheenjohtajan mukaan tarkoitus on jatkaa heinäkuussa huippukokouksessa Brysselissä aloitettua työtä vahvan strategisen yhteyden saavuttamiseksi ja investointiohjelman edistämiseksi. Global gateway kattaa mandaatin 130 projektille, jotka on tunnistettu EU-instituutioiden ja yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

Alustuksissa tuotiin esille Latinalaisen Amerikan ja Euroopan välinen tärkeä kumppanuus ja pidemmän tähtäimen ajatus. Alustuksissa nostettiin esimerkkejä projekteista, joiden tavoitteena on parantaa Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen elämälaatua. Kolmoissiirtymän (vihreä, digitaalinen ja sosiaalinen) merkitystä korostettiin ja todettiin useiden kansainvälisten rahoituslaitosten jakavan samat tavoitteet. Lisäksi tuotiin esille Latinalaisen Amerikan ja Euroopan suuri koko verrattuna koko maailmantalouteen. Esityksissä tuotiin esille myös Global gateway -ohjelman innovatiivisuutta ja korostettiin yksityisen sektorin mukanaoloa sekä yhteistyötä saajamaiden kanssa. Lisäksi käytiin läpi innovatiivisia rahoitusvälineistöä kuten kestäviä bondeja ja ilmastorahoitusta.

Latinalaisen Amerikan maat korostivat lisäksi kestävää resurssien käyttöä sekä kv-instituutioiden uudistustarvetta. Ilmastonmuutoksen ehkäisy ja biodiversiteetin säilyttäminen ja lisääminen ovat tärkeitä tavoitteita. Amazon-liitännäiset kysymykset saivat erityistä painoarvoa. Ilmastoinvestointien yhteyttä sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen kanssa pohdittiin. Toiset korostivat digitaalisen integraation ja infrastruktuurin tärkeyttä fyysisen infrastruktuurin lisäksi kasvun takeena. Teollisuuden uudistaminen uusien teknologioiden avulla nähtiin tärkeänä – useat maat eivät halua tyytyä raaka-ainetuottajan asemaan vaan olla etulinjassa. Rahoitusinnovaatioihin liittyen todettiin, että paras olisi luoda yhteys sosiaalisen, vihreän ja taloudellisen tuottavuuden välille niin, että rahoitus ohjautuu tuottavimpiin hankkeisiin, joissa huomioidaan esimerkiksi vihreät tavoitteet. Todettiin myös tarve positiivisille rahoituskannustimille niille maille, jotka pitävät huolta yhteisistä hyödykkeistä kuten ilmastosta. Monissa puheenvuoroissa todettiin, että usko multilateralismiin on vahvaa. Kauppa on tärkeää kuten yhteisten demokraattisten arvojen jakaminen. Lisäksi korostettiin verotukseen liittyvien uudistusten tarvetta epätasa-arvoisessa maanosassa.

EU-jäsenvaltiot toivat esille, että kaupan ja investointien fragmentaatio on ongelma. Sääntöperusteisen kaupan merkitystä korostettiin ja todettiin, että halutaan vahvoja kumppaneita Latinalaisessa Amerikassa. EU-Mercosur-kauppasopimuksen loppuunsaattaminen on tärkeä tavoite. Puheenvuoroissa todettiin, että globaali integraatio on edistänyt elintason kasvua, minkä vuoksi investointiohjelma on tärkeä. Riskejä kasvulle on, mutta toimitusketjujen hajauttaminen esimerkiksi voi vähentää riskejä. Useat totesivat, että Global gateway -investointiohjelma tuo erityisesti esille investointien tarpeen alueella. Jäsenvaltiot tukivat ohjelmaa ja totesivat, että pitää tavoitella kestäviä investointeja. On tärkeää pitää suhteet EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueiden välillä vahvistamaan yhteisiä tavoitteita. EU:n raaka-ainestrategian tärkeys tuotiin esille sekä sen prioriteetteja Latinalaisessa Amerikassa esimerkiksi energiasiirtymään, televiestintään ja vesihuoltoon liittyen. Suomi piti investointiohjelmaa tärkeänä keinona suhteiden tiivistämisessä ja painotti etenkin digitalisaatiota ja kriittisiin raaka-aineisiin liittyvää yhteistyötä.

Lisäksi kansainväliset rahoituslaitokset toivat esille, että Global gateway -ohjelmalla on samanlaiset tavoitteet kuin niillä: digitaalisuus, ilmasto ja sosiaalinen näkökulma. Puheenvuoroissa todettiin, että ilmastonmuutokseen vastaaminen on tärkeintä ja kasvun ja investointien pitää mennä käsi kädessä. Todettiin myös, että tehtävänä on saada liikkeelle uutta rahaa investointeihin.

Puheenjohtaja totesi lopuksi, että tavoitteiden yhtenevä linja on vaikuttava, sillä EU:lla ja Latinalaisella Amerikalla sekä keskusteluun osallistuneilla muilla instituutiolla on samat prioriteetit, mikä edesauttaa etenemistä. Puheenjohtaja ajatteli myös, että EU:n ja Latinalaisen Amerikan yhteisellä äänellä on merkitystä, sillä ne muun muassa jakavat samat demokraattiset arvot. Lisäksi puheenjohtaja totesi, että puhutaan innovatiivisesta uudesta ohjelmasta.

Työistunto II (15.9.): Maailmanlaajuisten rahoitusturvaverkkojen tilanne

EU-maiden ja LAC-maiden ministerien sekä kansainvälisten rahoituslaitosten yhteiskokous jatkui keskusteluilla globaalien rahoitusturvaverkkojen tilanteesta. Alustajina toimivat IMF:n pääjohtaja Kristalina Georgieva ja Maailmanpankin Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen varapääjohtaja Carlos Felipe Jaramillo. Alustuksissa todettiin, että maailmantalous on pandemian jälkeen heikossa kunnossa. IMF keskittyi puheenvuorossaan globaaleista rahoitusturvaverkoista ennen kaikkea kansainvälisiin valuuttavarantoihin. Köyhemmillä mailla on vain pieni osuus valuuttavarannoista. Paras tapa IMF:n mukaan shokkeja vastaan olisi kuitenkin valuuttavarantojen kasvattaminen. IMF:n valuuttavarantojen määrä on pienentynyt ajan yli, mutta tavoitteena olisi, että palattaisiin aikaan, että IMF olisi taas kiintiöperusteinen instituutio. Kiintiöuudistus on tärkeä ja siinä tavoitetason pitää olla korkea. Lisäksi IMF korosti, että se ei saa unohtaa köyhiä maita. Maailmanpankki toivoi myös puheenvuorossaan sen roolin ja resurssien kasvattamista. Se korosti rooliaan maapallon elinkelpoisuuden säilyttämisessä kaikille sen asukkaille. Alustuksessa esiteltiin lyhyesti myös maailmanpankkiryhmän strategisia kumppanuuksia muiden kehityspankkien kanssa ja välillä sekä

erityisesti Karibiaa varten kehitettyjä instrumentteja. Se toivoo ottavansa uusia askelia antolainauskapasiteetin kasvattamiseksi, ja korosti alustuksessa lisäksi yhteistyötä ilmastonmuutoksen, velan ja digitaalisen muutoksen parissa IMF:n kanssa

EU-jäsenvaltiot toivat esille, että on tärkeää säilyttää kehittyvien maiden luottamus. Useat maat totesivat olevansa sitoutuneita monenvälisten kehitysrahoituslaitosten uudistukseen. Niitä pidettiin myrskyisissä tilanteissa hyvänä vaihtoehtona, mutta toisaalta toivottiin, että kehitysarkkitehtuuri kokonaisuudessaan toimisi paremmin ja toimilla olisi suurempi vaikuttavuus. Velkadiplomatia mainittiin myös, ja toisaalta tuotiin esille innovatiivisempia ratkaisuja velanhoitoon. Kiintiöiden kasvatus sai tukea, mutta laajempaa uudistusta parempi olisi, ettei suhteita päivitettäisi (*equiproportional*). Yksityisen rahan mobilisoiminen kehityshankkeisiin nähtiin tärkeänä tavoitteena. Toisaalta jotkin jäsenvaltiot korostivat geotaloudellisen fragmentoitumisen riskejä ja sen huomioimista.

Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen maat korostivat tarvetta uudistaa finanssiarkkitehtuuria. Brasilia toivoi laajaa reformia ja muutoksia kansainvälisten rahoituslaitosten organisaatioon ja hallintoon. Keskusteluissa esiin nousivat myös edullisten luottojen saatavuuden parantaminen, kehitysavun lisääminen 0,7 prosenttiin BKT:sta, suuret rahoitustarpeet kehitysmaissa ilmastotyössä sekä sosiaaliseen epätasa-arvoon liittyvien kysymysten huomioiminen. Keskustelua käytiin paljon myös niin kutsutusta velan vaihtamisesta ilmastoon tai luontoon (*canje de deuda*). Useat pienet Karibian saarivaltiot korostivat erityisiä ongelmiaan julkisessa taloudessa kriisien seurauksena. Useimmat maat korostivat korkeita rahoituskustannuksia.

Muiden instituutioiden puheenvuoroissa todettiin myös, että kiintiösuhteiden muuttaminen voi olla mahdotonta, joten olisi helpompaa pyrkiä muutokseen niin, ettei suhteita päivitetä. Velkajärjestelyihin liittyen multilateraalisen instituution nopeutta ja reiluutta velkajärjestelyissä korostettiin. Todettiin myös, että ensin pitää keskittyä vaikutusarvioihin ja rahan oikea-aikaiseen käyttöön oikein kannustimin. Toisaalta toivottiin lisää pääomia, joiden avulla saataisiin mobilisoitua enemmän rahoitusta kehittyviin talouksiin.

Puheenjohtaja korosti, että keskustelun aiheet ovat tärkeitä, koska välillisesti niissä päätetään ihmiskunnan tulevaisuudesta. Toisaalta kokouksesta saatiin myös konkreettisia ajatuksia kansainvälisten rahoituslaitosten uudistuksiin. Tärkeää olisi, että asioissa edettäisiin nopeasti.

Työistunto I (16.9.): Finanssi- ja rahapolitiikan välinen vuorovaikutus

Ministerit ja keskuspankkien pääjohtajat keskustelivat finanssi- ja rahapolitiikan vuorovaikutuksesta ja niiden prioriteeteista. Aiheesta alustivat toimitusjohtaja Ángel Ubide Citadell LLC -yrityksestä sekä professori Lucrezia Reichlin London Business School -kauppakorkeakoulusta ja Bruegel-ajatuspajasta. Ubiden esityksessä tuotiin esille, että paluuta koronapandemiaa edeltävään aikaan ei olisi ja poliittisella kentällä voi tapahtua globaalisti muutoksia, jotka vaikuttavat Euroopan asemaan. EU tarvitsisi uudelleenkäynnistyksen, sillä kasvun ja resilienssin pitäisi käydä käsi kädessä. Tämä tarkoittaisi myös, että Euroopan finanssipolitiikan pitäisi tarjota niin kutsuttuja EU:n ”julkishyödykkeitä” eli yhteisellä rahalla maksettavia investointeja. Rahoituskeinona voisi olla eurobondit, sillä tarvitaan eurooppalainen *safe asset.* Ubide korosti, että velka ja alijäämä eivät ole tavoitteita vaan välineitä. Lisäksi alustuksessa tuotiin esille mahdollisuus muuttaa inflaatiotavoitetta niin, että hyvinä aikoina tavoite voisi olla lähellä mutta 2 prosentin yläpuolella, mikä voisi lisätä uskottavuutta.

Reichlin toi esille alustuksessaan näkemyksiä ideaalista finanssipoliittisesta kehikosta. Tärkeää olisi kestävyys euroalueelle kokonaisuudessaan sekä koordinaationvirheiden huomioiminen ja poistaminen. Lisäksi tärkeää olisi luoda kannustimet kasvua tukevalle politiikalle. Komission suunnitelmien mukaiset sopeutuspolut pitäisi operationalisoida jollain tavalla. Tässä tärkeää olisi keskipitkän aikavälin rajoite. Toisaalta alustuksessa nähtiin ongelmia turvalausekkeissa, sillä näin implisiittinen finanssipoliittinen asema saattaisi olla epäselvä (velkakestävyys vai turvalauseke). Maat, joilla menee hyvin velan kestävyydessä, voisivat kärsiä velkaturvalausekkeesta. Tärkeää olisi myös selventää tehdäänkö

tarkastelua turvalausekkeiden pohjalta *ex-ante* vai *ex-post*. Lisäksi alustuksessa korostettiin, että pitää olla tarkkana, ettei sääntökehikko olisi myötäsyklinen.

Keskustelua käytiin muun muassa siitä, mikä olisi optimaalista finanssi- ja rahapolitiikkaa nykyiseen verrattuna. Todettiin, että pandemian aikana sekä raha- että finanssipolitiikka elvyttivät paljon. Toiset näkivät, että finanssipolitiikka on auttanut rahapolitiikan tavoitteiden saavuttamisessa, jotkin taas näkivät päinvastoin. Todettiin, että tällä hetkellä toimintaympäristö on kuitenkin erilainen. Negatiivisia tarjontashokkeja on ollut paljon, ja jotkin katsoivat, että tarvittaisiin enemmän investointien rahoitusta. Finanssipolitiikan sääntökehikossa toivottiin pikaista edistymistä. Jotkin jäsenvaltiot toivat esiin keskitetyn finanssipoliittisen kapasiteetin tarpeen, toiset vastustivat sitä. Energiatoimiin liittyen todettiin, että useimmat niistä eivät olleet tarpeeksi fokusoituneita. Toisaalta pohdittiin, miten saada aikaan julkisen talouden sopeuttamista niin, ettei kasvu häiriinny korkeiden verojen Euroopassa. Jotkin näkivät, että finanssipolitiikan kehikon pitäisi estää myötäsyklisyyttä. Jäsenvaltiot totesivat myös, että julkisten investointien pitäisi olla hyvin kohdistettuja. Inflaatiotavoitetta pidettiin edelleen tärkeänä keskuspankkien puheenvuoroissa. Finanssipolitiikkaan liittyen useimmat totesivat, että tarvitaan enemmän puskureita.

Suomi (VMI) totesi puheenvuorossaan muun muassa, että finanssipoliittisia puskureita pitää rakentaa. Automaattiset vakauttajat ovat toimineet kriiseissä, joten niille soisi annettavan enemmän tilaa keskusteluissa. Suomi ei kannata finanssipoliittista kapasiteettia. Suomen Pankki totesi puheenvuorossaan, että rahapolitiikka ja finanssipolitiikka toimivat yhteistyössä. Pandemian jälkeen rahapolitiikka on tiukentunut ja myös keskuspankin taseeseen pitää kiinnittää huomiota.

Puheenjohtaja nosti yhteenvedossaan esille, että politiikkatoimet pandemian aikana olivat oikeansuuntaisina. Geopoliittiset tapahtumat vaikuttavat tällä hetkellä moneen asiaan. Uudistusten tarve on ilmeinen ja niitä olisi hyvä edistää aikataulussa.

Työistunto II (16.9.): Strateginen autonomia, taloudellinen turvallisuus ja EU:n yhteishankkeet

Viimeisessä työistunnossa Ecofin-ministerit keskustelivat strategisesta autonomiasta ja taloudellisesta turvallisuudesta. Alustajina toimivat Guntram Wolff Saksan ulkosuhteiden neuvostosta ja Federico Steinberg Elcano Royal -instituutista. Wolff toi esille puheenvuorossaan muun muassa, että turvallisuusriskejä huomioidessa teknologioilla on kriittistä merkitystä, sillä sotilaallisten konfliktien ratkaisut riippuvat siitä. Kiina ja Yhdysvallat kilpailevat globaalisti teknologiassa. Alustuksessa todettiin, että päätöstentekijöiden tulisikin miettiä ratkaisuja esimerkiksi siihen, mitkä teknologiat tulisivat rajoitusten piiriin. Tähän ratkaisuna alustuksessa ehdotettiin muun muassa erityistä komiteaa taloudellisen turvallisuuden varmistamiseksi. Steinberg taas toi alustuksessaan esille ennen kaikkea, että käsitys yhteisestä talouspolitiikasta on muuttumassa pandemian jälkeen. EU:lla pitäisi siis olla EU:n yhteisiä resursseja, joilla voitaisiin vastata muutoksiin. Esimerkkinä nostettiin muun muassa yhteinen rahoitus puolustuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Ratkaisujen pitäisi kuitenkin olla koherentteja, eikä tulisi turvautua esimerkiksi mekaaniseen tuotannon takaisin tuomiseen (*reshoring*). Steinbergin mukaan myös uudessa geotaloudellisessa kontekstissa strategian tulisi perustua ennen kaikkea kauppaan.

Komissio (Dombrovskis) toi esille puheenvuorossaan, että kyseessä on tärkeä aihe. Kun maailma on fragementoituneempi, olisi tärkeää löytää tasapainoa avoimuuden ja resilienssin välillä. EU on rakentunut avoimen talouden vahvuuksille, mutta tällä hetkellä riskit taloudelliselle turvallisuudelle ja makrotalouden vakaudellekin ovat suuria. Taloudellisen turvallisuuden osalta pitäisi muistaa kolme tärkeää asiaa: edistää omia tavoitteita, suojella omaa ja hankkia kumppanuuksia (*promote, protect, partner*). Multilateraalisuus on kuitenkin edelleen tärkeää. Toisaalta komissio (Gentiloni) toi esille myös vahvemman koordinaation tarpeen. Kilpailukykyyn liittyvä edistys on suuri haaste, mutta esimerkiksi edistystä on edistyneiden teknologioiden sääntelyssä. Nyt on tarpeen käydä keskustelua EU:n yhteisistä aloitteista enemmän kuin koskaan.

Työaamiainen

Lauantaina 16.9. ministerit kokoontuivat työaamiaisella keskustelemaan finanssipolitiikan sääntöuudistuksesta ja Euroopan investointipankin pääjohtajavalinnasta.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Riikka Purra, Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)

Euroryhmä 15.9.2023

Euroryhmässä käytiin vilkasta keskustelua makrotalouden kehityksestä. Keskusteluun sisältyi näkemystenvaihto Euroopan Parlamentin talous- ja raha-asioiden valiokunnan puheenjohtajan Irene Tinaglin kanssa. Euroryhmän puheenjohtaja Paschal Donohoe tiivisti keskustelun kolmeen C:hen (Concensus, Cordination, Certainty). Kyky edistää ja hakea yhteisymmärrystä tärkeissä hankkeissa sekä kyky tehokkaasti koordinoida talouspolitiikkaa euroalueella parantavat ennustettavuutta ja vähentävät epävarmuutta. Ministerit antoivat euroryhmässä tukensa Piero Cipollonelle EKP:n johtokunnan jäsenehdokkuudelle. Lisäksi euroryhmässä käytiin lyhyt keskustelu EVM-sopimuksen ratifioinnista.

1. Makrotaloudellinen kehitys, ml. näkemystenvaihto Euroopan parlamentin talous- ja raha-asioiden valiokunnan puheenjohtajan kanssa

Ensimmäisessä asiakohdassa euroryhmässä keskusteltiin makrotalouden kehityksestä euroalueella. Komissio esitteli myös 11.9. julkaistun välitalousennusteensa. Euroalueen lyhyen aikavälin talousnäkymät jatkuvat epävarmoina. Euroalueen maiden välillä on myös eroja siinä, millaisessa suhdannetilanteessa ne parhaillaan ovat. Kokonaisuudessaan työmarkkinoilla tilanne sen sijaan on yleisesti ottaen pysynyt hyvänä tähän asti. Keskustelussa keskityttiin erityisesti keskipitkän aikavälin taloudelliseen kehitykseen, kilpailukykyyn ja julkisen talouden kestävyyteen. Talous on osoittanut kestävämmäksi kuin mitä ennen kriisejä pelättiin, mutta nyt on selvää, että kasvu on hidastumassa. Finanssipolitiikan tulisi olla varovaista ja sen olisi toimittava rahapolitiikan kanssa samansuuntaisesti inflaation saamiseksi tavoitetasolle. Monet ministerit korostivat pääomamarkkinaunionin syventämisen tarvetta, jotta yksityiset säästöt saadaan edistämään rakenteellista siirtymää kohti kestävämpää digitaalista taloutta julkisen talouden rajoitteiden tähden. Useat ministerit nostivat myös esille tyytymättömyytensä siihen, että komission väliennuste sisälsi maakohtaiset kasvu- ja inflaatioluvut ainoastaan kuudelle suurimmalle jäsenmaalle ja toivoivat tämän kerran olevan poikkeus tässä suhteessa. Komissio totesi kuulleensa palautteen tältä osin.

2. EKP:n johtokunnan uuden jäsenen valintaprosessi

Euroryhmässä keskusteltiin lisäksi Euroopan keskuspankin johtokunnan uuden jäsenen nimittämisprosessista. Euroryhmässä annettiin tuki Italian keskuspankin varapääjohtajan Piero

Cipollonen jäsenehdokkuudelle. Neuvoston odotetaan virallisesti hyväksyvän suosituksensa Eurooppa-neuvostolle tämän kuun loppuun mennessä. Eurooppa-neuvosto kuulee tämän jälkeen Euroopan parlamenttia ja EKP:n neuvostoa ennen lopullisen päätöksensä tekemistä.

3. Muut asiat a) Tilannekatsaus EVM-muutossopimuksen ratifiointiin

Lisäksi euroryhmässä käytiin lyhyt keskustelu EVM-sopimuksen ratifioinnista. Italian valtiovarainministeri Giancarlo Giorgetti kertoi Italian tilanteesta, mukaan lukien kesän viimeisimmistä tapahtumista ja Italian parlamentaarisen prosessin seuraavista vaiheista. Puheenjohtaja totesi luottavansa siihen, että Italia pyrkii tekemään kaikkensa saattaakseen asian päätökseen.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Riikka Purra, Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM)

Asiakirjat -

Liitteet -

Viite -